

Asia: VN/8636/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi eräiden EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksen velvoitteiden toimeenpanosta ja valvonnasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lapin liiton lausunto Työ- ja elinkeinoministeriölle – VN/8636/2025: Luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi eräiden EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksen velvoitteiden toimeenpanosta ja valvonnasta

Lapin liitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi eräiden EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksen velvoitteiden toimeenpanosta ja valvonnasta. Asetuksen tavoitteiden kansallinen toimeenpano on tärkeä askel niiden saavuttamiseksi Suomessa. Lapin liitto korostaa kuitenkin, että toimeenpanon vaikuttavuus edellyttää selkeyttä, ennakoitavuutta ja toimivaa yhteistyötä alueiden, viranomaisten ja elinkeinoelämän välillä.

LAUSUNTO

Lapin liitto esittää kantanaan seuraavaa:

Kunnat, julkiset hankinnat ja pk-yritykset

Lakiluonnoksessa viitataan mahdollisuuteen edistää kriittisten uusioraaka-aineiden käyttöä julkisissa hankinnoissa. Lapin liitto pitää tavoitetta kannatettavana, mutta katsoo, että lakiluonnos jää tältä osin yleiselle tasolle, eikä anna kunnille tai markkinatoimijoille riittäviä edellytyksiä arvioida käytännön vaikutuksia. Julkiset hankinnat ovat kunnille keskeinen, mutta oikeudellisesti herkkä

toimintaympäristö, ja ilman selkeää kansallista ohjeistusta jää epäselväksi, miten tavoitteita voidaan huomioida hankintalainsäädäntöä noudattaen, esimerkiksi mihin tuoteryhmiin ne voisivat kohdistua ja millä aikataululla.

Pk-yritysten näkökulmasta epäselvyys lisää riskiä hajanaisiin hankintakäytäntöihin, tai siihen, että mahdollisuuksia ei hyödynnetä lainkaan. Lisäksi on riski, että vaatimukset muotoutuvat tavalla, joka suosii suuria toimijoita ja heikentää pk-yritysten osallistumismahdollisuuksia. Lapin liitto katsoo, että tavoitteiden toimeenpano edellyttää selkeää valtakunnallista ohjeistusta, vaiheittaista käyttöönottoa, sekä tiivistä vuoropuhelua kuntien ja yrityskentän kanssa.

Kaivannaisjätteet, taloudellinen arviointitutkimus ja viranomaisten toimeenpanokyky

Lakiluonnoksen mukainen kaivannaisjätteitä koskeva taloudellinen arviointitutkimus on merkittävä uusi velvoite. Lapin liitto pitää tärkeänä selventää, että velvoite koskee myös jo operoivia kaivoksia, ei ainoastaan uusia hankkeita, ja että kyse on arviointivelvoitteesta, ei velvoitteesta ryhtyä kriittisten raaka-aineiden hyödyntämiseen. Tämä rajaus on keskeinen, jotta sääntelyn sisältö ymmärretään oikein, eikä synny virheellisiä tulkintoja velvoitteiden laajuudesta.

Asetettu määräaika on kunnianhimoinen suhteessa velvoitteen laajuuteen, tarvittavaan asiantuntemukseen sekä viranomaisten ohjaus- ja käsittelykykyyn. Lapin liitto katsoo, että toimeenpanon tueksi tarvitaan selkeää kansallista ohjeistusta ja riittävää siirtymäajan tukea, jotta velvoitteet eivät aiheuta tarpeetonta epävarmuutta tai hallinnollista kuormitusta toiminnanharjoittajille.

Lisäksi Lapin liitto on huolissaan viranomaisten toimeenpanokyvystä tilanteessa, jossa samaan aikaan toteutetaan merkittäviä hallinnollisia uudistuksia, kuten ELY- ja AVI-rakenteiden uudistaminen. Uusien velvoitteiden asettaminen operoiville kaivoksille edellyttää, että toimivaltaisilla viranomaisilla on tosiasialliset mahdollisuudet ohjata ja tukea toimijoita siirtymävaiheessa. Viranomaisresurssien riittävyys on keskeinen edellytys sääntelyn sujuvalle ja yhdenvertaiselle toimeenpanolle.

Strategiat, sääntely ja ministeriöiden vastuunjako

Lapin liitto korostaa, että EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksen toimeenpano ei saa jäädä strategiatason linjaukseksi. Kiertotalouden edistäminen kaivosalalla edellyttää strategioiden ohella myös normiohjauksen ja lupakäytäntöjen tarkastelua, sekä selkeää vastuunjakoja erityisesti työ- ja elinkeinoministeriön ja ympäristöministeriön välillä. Ilman tätä kokonaisuutetta on riskinä, että tavoitteet ja käytännön sääntely eivät tue toisiaan.

Lisäksi Lapin liitto kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä Geologian tutkimuskeskukselle osoitetaan uusia tehtäviä ilman selkeää arviota resurssien riittävydestä. Vastuiden ja resurssien tasapaino on keskeinen edellytys toimeenpanon uskottavuudelle. Ennakoitavuuden ja oikeasuhtaisuuden puute voi heikentää investointiympäristöä ja hidastaa kiertotalouteen liittyvien ratkaisujen kehittymistä, mikä olisi vastoin asetuksen tavoitteita.

Hannu Takkula, vs. maakuntajohtaja

LAPIN LIITTO

Takkula Hannu
Lapin liitto

Paaso Ida-Mari
Lapin liitto